

Український інститут розвитку освіти

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРНАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Методичні
рекомендації

Київ - 2022

Організація педагогічної інтернатури в закладах освіти

Згідно з Законом України [«Про повну загальну середню освіту»](#) у закладах освіти почала діяти педагогічна інтернатура. За Концепцією розвитку педагогічної освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776, *педагогічна інтернатура* – форма післядипломної педагогічної освіти, яка передбачає систематичну роботу педагогічного працівника над формуванням та вдосконаленням власної педагогічної майстерності впродовж першого року професійної діяльності під керівництвом педагога-наставника.

Функціонування педагогічної інтернатури регулює [Положення про педагогічну інтернатуру](#), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 р. № 1128 (далі – Положення). Згідно з Положенням, керівник закладу освіти забезпечує діяльність педагогічної інтернатури та координує діяльність педагога-наставника й інтерна – особи, яку призначено вперше на посаду педагогічного працівника та яка не має досвіду педагогічної діяльності.

Керуючись Законом «Про повну загальну середню освіту» педагогічну інтернатуру будуть проходити також випускники закладів вищої освіти, які не мають досвіду педагогічної діяльності та призначені на посаду вчителя. Позаяк згідно з новим Законом, учителем може бути людина без педагогічної освіти. Достатньо наявності вищої освіти та / або професійної кваліфікації.

Основна мета професійного розвитку інтерна полягає у набутті компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), педагогіки, психології, необхідних для забезпечення процесу навчання, виховання і розвитку особистості, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, здійсненні моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду, проведенні освітніх вимірювань, застосування освітніх технологій і методів навчання, ефективних способів взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Педагогічна інтернатура організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, що видається в день призначення інтерна на посаду педагога. Строк інтернатури становить один рік, що відраховується від дати видання наказу. Також до цього строку включається період тимчасової непрацездатності інтерна та час його перебування у відпустці.

Так, педагогічна інтернатура передбачає систематичну роботу інтерна над формуванням та вдосконаленням власної педагогічної майстерності впродовж першого року професійної діяльності за супроводу та підтримки педагога-наставника.

Відповідно до частини 1-3 статті 23 Закону України «Про повну загальну середню освіту» виконання обов'язків педагога-наставника покладається на педагогічного працівника з досвідом педагогічної діяльності, як правило, не менше п'яти років за відповідною спеціальністю (такою самою або спорідненою предметною спеціальністю або спеціалізацією). У разі відсутності в закладі освіти педагогічного працівника, який підпадає під визначені вимоги, виконання обов'язків педагога-наставника перебирає на себе керівник закладу освіти або покладає на свого заступника.

Для підбору педагогів-наставників рекомендуємо зважати на досвід роботи, рівень комунікативних навичок, його здатність і готовність ділитися професійним досвідом, формулювати завдання, контролювати їх виконання, аналізувати результати та інше.

Педагог-наставник забезпечує методичний супровід проходження педагогічної інтернатури та координує хід виконання інтерном спільно запланованих заходів відповідно до програми педагогічної інтернатури **за напрямками:**

- укладання програми педагогічної інтернатури (спільно з інтерном);
- здійснення наставницької підтримки інтерна;
- звітування про результати виконання програми педагогічної інтернатури на засіданні педагогічної ради (спільно з інтерном).

Укладання програми педагогічної інтернатури

Згідно з Положенням програма педагогічної інтернатури передбачає комплекс заходів щодо забезпечення формування та розвитку компетентностей, рівня педагогічної майстерності, що укладається педагогом-наставником спільно з інтерном.

Для виявлення стану сформованості загальних та професійних компетентностей інтернів радимо використовувати Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (далі - стандарт). На основі стандарту можуть бути розроблені опитувальники чи анкети для самооцінювання інтернів. Наголошуємо на дотриманні принципів толерантності, поваги і нерозголошення довіреної інформації під час взаємодії педагога-наставника та інтерна.

За результатами оцінювання педагог-наставник спільно з інтерном визначають та планують індивідуальний і послідовний комплекс заходів, окреслюють коло нерозв'язаних питань щодо забезпечення формування та розвитку компетентностей, рівня педагогічної майстерності інтерна. Також важливо чітко описувати перелік очікуваних результатів та строків їх досягнення.

Рекомендуємо керівнику закладу освіти звертати увагу на виконання заходів програми педагогічної інтернатури та аналізувати результат співпраці інтерна і педагога-наставника. У разі їх невиконання необхідно розглянути причини та обставини, що спонукали до цього, та вжити заходів аби не допустити невиконання програми педагогічної інтернатури.

Після заслуховування звіту на засіданні педагогічної ради можуть надаватися рекомендації інтерну щодо подальших напрямів професійного розвитку та пропозиції від педагога-наставника та інтерна для вдосконалення організаційно-методичного забезпечення педагогічної інтернатури в закладі освіти.

Здійснення наставницької підтримки інтерна

Наставницька підтримка інтерна має бути систематичним і послідовним процесом, що передбачає:

- індивідуальні консультації, бесіди педагога-наставника з інтерном;
- допомогу в підборі відповідної літератури, підготовці навчальних занять, розробленні дидактичних матеріалів тощо;
- взаємовідвідування навчальних занять, відвідування уроків досвідчених педагогічних працівників, рефлексію педагогічної діяльності;
- моніторинг результатів навчання учнів;
- участь у «круглих столах», тренінгах, навчальних семінарах з методичних питань, творчих звітах педагогів;
- вивчення досвіду інших педагогів;
- залучення інтерна до партнерської взаємодії з іншими педагогічними працівниками;
- психологічну підтримку інтерна та інше.

З метою розвитку компетентності й самоаналізу педагога-інтерна, рекомендуємо дотримуватися певних етапів щодо здійснення наставницької підтримки під час практичної діяльності інтерна.

На першому етапі педагог-наставник допомагає інтернові спланувати свою діяльність та визначити цілі й показники успіху. На цьому етапі обираються підходи, стратегії, рішення та способи їх застосування.

На другому етапі завданням педагога-наставника є допомогти інтернові оцінити власну діяльність через певні показники успішності чи осмислення ефективності підходів, стратегій і рішень.

Ефективним методом для збору інформації щодо професійної діяльності інтерна є спостереження. Спостереження здійснюється після певних домовленостей – з якою метою, коли і за чим буде спостерігати педагог-наставник. Педагог-наставник визначає способи фіксації фактів під час спостереження та / або розробляє план спостереження.

На третьому етапі педагог-наставник допомагає інтернові проаналізувати його діяльність та майстерність, базуючись на результатах спостережень (стосовно рішень до організації освітнього процесу, вибору методів та засобів, очікуваної поведінки учнів та іншого, що спростовує чи підтверджує певні думки).

Важливо акцентувати на тому, що вдалося (виявилось ефективним) та не вдалося (є неефективним), а також що сприяло таким результатам.

На четвертому етапі педагог-наставник разом з інтерном продумує можливості для набуття певних знань і вмінь та / або застосування набутих знань та вмінь під час професійної діяльності. Важливо аби педагог-наставник аналізував й процес власного наставництва. Це допоможе виявити способи ефективного наставництва, покращити продуктивність співпраці з інтерном.

Вагомою складовою ефективної взаємодії педагога-наставника та інтерна є стиль спілкування. Стиль взаємодії, зокрема й спілкування, обирається відповідно до ситуації, наявності досвіду, особистісних якостей тощо. Так, в одній ситуації є доречним використання стилю, коли чітко простежуються ролі педагога-наставника й інтерна – перший спрямовує, а другий виконує. Спрямовуючи, педагог-наставник коментує дії й висловлені думки інтерна, зазначаючи пропозиції щодо змін. Таке спілкування передбачає високий рівень залучення з боку педагога-наставника. Він моделює, інформує, переконує, направляє та надає поради, базуючись на своїх судженнях та досвіді щодо ефективних дій. Інтерн – окреслює проблему, слухає, спостерігає, ставить запитання і слідує порадам.

В іншій ситуації доречним буде стиль, який заохочує до самостійності інтерна й вимагає високого рівня його залучення. Аби досягнути цього педагог-наставник ставить запитання та надає безоціночний зворотний зв'язок.

Розвиткові партнерства між педагогом-наставником та інтерном сприяє стиль взаємодії, коли педагог-наставник активно бере участь у процесі вирішення проблем та прийнятті рішень, пропонуючи альтернативи та відповідні ресурси (інколи – обмежуючи коло альтернатив та ресурсів тощо). Так, педагог-наставник й інтерн разом працюють над проблемами і знаходять шляхи їх вирішення.

Діяльність педагога-наставника має ґрунтуватися на принципах, що активізують формування потреби інтерна в постійному пошуку знань і розвиткові умінь, які необхідні для його постійного особистісного і професійного зростання.

Звертаємо увагу, що педагог-наставник не несе безпосередньої відповідальності за педагогічну діяльність інтерна, але є відповідальним за мотивацію у досягненні індивідуальних цілей та очікувань щодо розвитку компетентностей та педагогічної майстерності зі спеціальності.

Зазначимо, що в умовах воєнного стану та за інших умов, коли освітній процес може здійснюватися в очному і дистанційному режимах, або за змішаною формою, заходи педагогічної інтернатури (у тому числі пов'язані із взаємовідвідуванням навчальних занять) можуть здійснюватися безпосередньо в закладі освіти, а також дистанційно. Радимо зважати на безпекову ситуацію й інші умови, в яких перебуває інтерн, та здійснювати індивідуальні консультації, бесіди педагога-наставника з інтерном в режимі відео- або аудіоконференцій. Кількість часу приділеного інтернові залежатиме від потреб інтерна, ситуації у конкретному закладі освіти, обсягу навантаження педагога-наставника та іншого. До прикладу, для деяких інтернів варто запланувати зустрічі щотижня, тоді як для інших буде достатньо однієї зустрічі із педагогом-наставником раз на місяць.

Звітування про результати виконання програми педагогічної інтернатури на засіданні педагогічної ради/ради підтримки інтерна

Відповідно до вимог Положення педагог-наставник спільно з інтерном звітує про результати виконання програми педагогічної інтернатури на засіданні педагогічної ради.

Подаємо орієнтовну структуру звіту про проходження педагогічної інтернатури:

- прізвище, ім'я інтерна та педагога-наставника;
- назва та адреса закладу освіти, де проходила педагогічна інтернатура;
- відомості про виконання інтерном усіх розділів програми інтернатури, де наводяться стислі описи виконаних інтерном заходів програми;
- рекомендації інтерну щодо подальших напрямів професійного розвитку.

Звіт завіряється підписом педагога-наставника та інтерна на титульному аркуші.

Відповідно до статті 23 Закону України «Про повну загальну середню освіту» за виконання обов'язків педагога-наставника наказом керівника закладу освіти педагогічному працівникові призначається доплата в межах фонду оплати праці закладу освіти в розмірі 20% посадового окладу.

Науково-методична підтримка організації заходів педагогічної інтернатури

Згідно з Положенням про педагогічну інтернатуру науково-методичну підтримку організації заходів педагогічної інтернатури можуть здійснювати заклади вищої та післядипломної педагогічної освіти, наукові, науково-методичні та методичні установи, центри професійного розвитку педагогічних працівників (далі – центри).

Центри в межах своїх основних завдань та функцій, поряд з консультативно-інформаційними та просвітницькими заходами, можуть надавати:

- консультації керівникам закладів освіти з питань організації педагогічної інтернатури в закладах освіти;
- допомогу педагогам-наставникам у питаннях андрагогіки, пошуку ресурсів та можливостей підвищення кваліфікації як педагогам тощо.

У контексті підтримки організації заходів педагогічної інтернатури, відповідно до функцій центрів в частині координації професійних спільнот педагогічних працівників, доцільним є створення відповідних спільнот для педагогів-наставників та інтернів. В межах діяльності професійних спільнот окреслюються сильні сторони та слабкі сторони в професійній діяльності новопризначених педагогів, здійснюється пошук практичних рішень для їхнього оперативного вирішення.

Рекомендуємо центрам у роботі з педагогами-наставниками акцентувати увагу на таких питаннях:

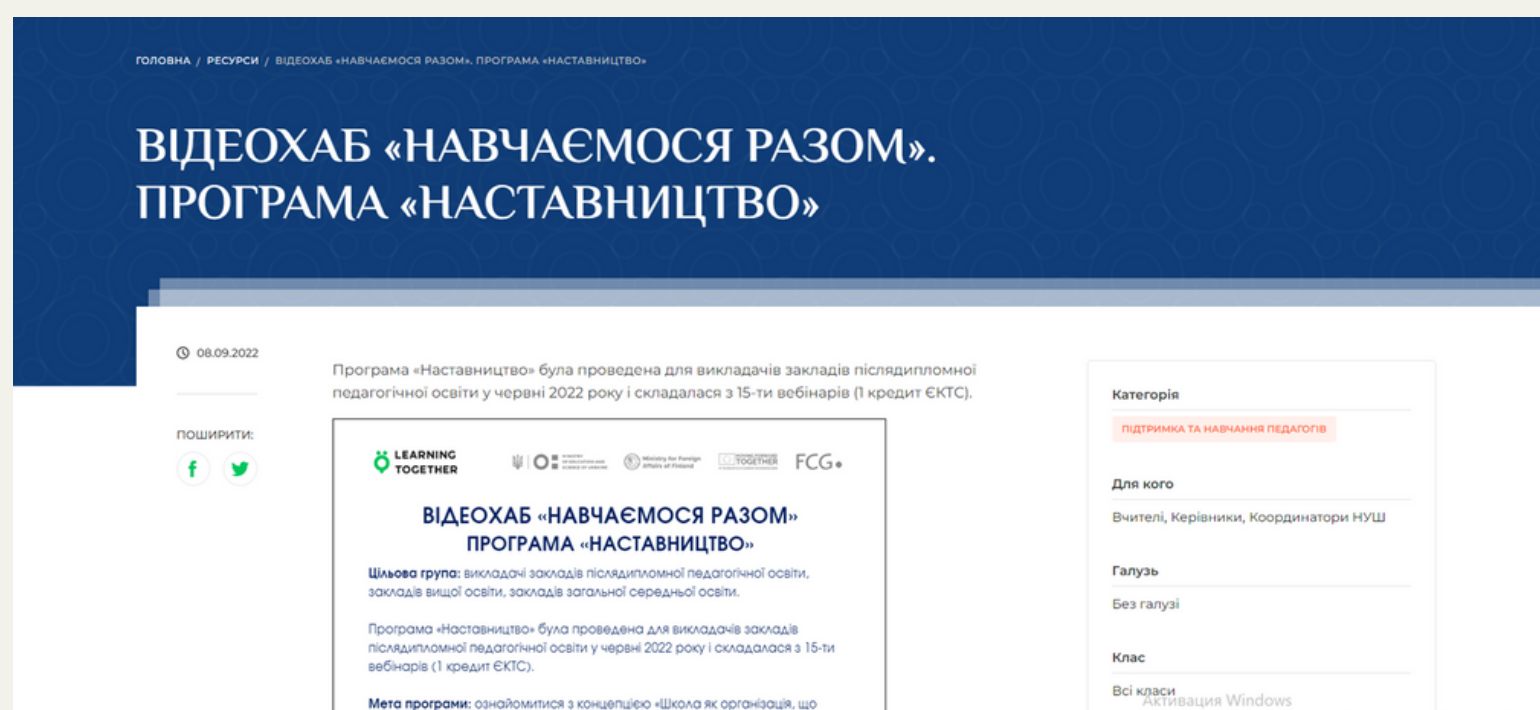
- підтримка професійної діяльності інтернів на основі принципів неупередженості, об'єктивності, незалежності та доброчесності;
- застосування форм професійного розвитку, які враховують індивідуальні особливості і потреби педагогів-інтернів та сприяють розвитку умінь здійснювати рефлексію педагогічної діяльності, критично оцінювати процес професійного становлення;

- особливості надання зворотного зв'язку щодо педагогічної діяльності інтернів (стилі взаємодії, зокрема спілкування тощо);
- супровід та підтримка професійної діяльності педагогів-інтернів у дистанційному і очному режимах та інше.

З метою підготовки педагогів-наставників до здійснення їхнього супроводу та підтримки педагогічних працівників протягом першого року професійної діяльності радимо організовувати інформаційно-практичні заходи та / або рекомендувати їм підвищення кваліфікації за відповідною програмою. Під час планування означених вище заходів радимо ознайомитись із відеохабом «Навчаємося разом» (програма «Наставництво»), де систематизовано матеріали за результатами вебінарів для тренерів Інститутів післядипломної педагогічної освіти з питань наставництва: «Школа як організація, що навчається: разом до ефективного навчання. Як наставники можуть допомогти вчителям як рівноцінним членам шкільної спільноти».

Ці матеріали знайомлять з досвідом роботи фінської освітньої системи та поняттями «наставництво», «наставник», «співучителювання»; різними формами та моделями наставництва; метою та процесами рефлексії; особливостями ведення портфоліо наставника та іншим.

Матеріали доступні за покликанням URL або Qr-кодом: <https://nushub.org.ua/resource/videohab-navchayemosya-razom-programa-nastavnictvo/>

Матеріали цієї публікації можуть вільно використовуватись за умови такого покликання: Організація заходів педагогічної інтернатури в закладах освіти: методичні рекомендації для закладів освіти та центрів професійного розвитку педагогічних працівників. УІРО. 2022. 9 с.